

Drskost neznanja i vjere u pojavnost

Jedan od velikih „problema“ kojim su se ovih dana bavili neki dnevni listovi bio je problem zašto u mojoj studionici na Fakultetu za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis imamo geografsku kartu koja je okrenuta „naopačke“, a u ISSP imamo kartu „Upside down“. Motivi njihovog interesovanja nisu bitni, tim prije što su prizemni i proizvod su tzv. očiglednog pogleda na svijet, pogleda po kojem su oči jedini način sagledavanja stvarnosti. Za njih npr. um ne postoji, ne postoji apstraktna misao, ne postoje asocijacije, funkcionišu na principu Pavlovljevog refleksa- pas izlučuje pljuvačku čim vidi svojim mliječnim očima da se gazda sprema da mu baci komad nečega za jelo. Za tog psa ne postoji drugi svijet sem svijet gazde koji mu baca kosku jer je to njegova očigledna percepcija svijeta u kome živi.

Ovaj „slučaj“ naopako okrenute mape je samo povod za dublje pitanje: da li je očiglednost jedini način sagledavanja svijeta oko sebe? Da li je pojava, pojavni svijet, ono što vidimo, istovremeno i sušina, esencija? Da li živimo u svijetu tzv. pseudokonkretnosti (Karl Kosik), svijetu u kome je suština samo ono što se vidi golim okom? Da li bi postojala nauka i da li bi nam bilo potrebno znanje ukoliko se svijet pojavnosti poklapa sa svijetom suštine? Prisjetih se jednog odlomka iz „Sofijinog svijeta“, od prije 15-ak godina. „Moj je cilj, draga Sofija, da ti ne budeš među onima koji svijet prihvataju kao nešto dato. Ja ne želim da baš ti završiš među tupima i ravnodušnima. Ja želim da živiš budnim životom. Zato ćemo, za svaki slučaj napraviti nekoliko misionih eksperimeta prije nego što započnemo sam tečaj filozofije.“

Tako nešto kažem i svojim studentima. Okrenuta karta je misaoni eksperimento je poruka da se svijet promjenio i da ona uobičajena slika svijeta više ne postoji.

Ljudi koji razmišljaju nikada se ne mogu posve naviknuti na svijet i uobičajene slike tog svijeta. Želim da moji studenti ne završe među tupim ljudima i među ljudima kojima je sve jasno i na sve imaju odgovor!

Da li ljudi koji ne razlikuju pojavnost i suštinu mogu da npr. predviđaju? Da li mogu da zamišljaju procese, ili žive u tzv. iskidanom svijetu, svijetu nepokretnosti, svijetu fotografija, jer svaki treptaj oka „kida“ stvarnost, postoji taj djelić sekunde kada je oko zatvoreno! Da li takvi ljudi mogu da „vide“

promjene, da razumiju procese ili žive u svijetu vječito datog i njima apsolutno poznatog?

Ljudi koji nemaju promjene u sebi, koji žive u svijetu datog, teško da mogu da čak uočavaju promjene oko sebe, a kamoli da ih razumiju! Da li je to možda u ovom trenutku jedan od ključnih prepreka našoj tranziciji? Zar ta mentalna mapa očiglednosti ne rađa veliku sigurnost u sopstveno znanje koja prerasta u drskost! A da li nešto može biti drskije od neznanja? Može, poluznanje! Privid znanja, koji sve više širi površnost tumačenja svijeta u pojedinim medijima, a i u dijelu političke sfere.

Oko gleda- um vidi!

Da li je ova veza kod mnogih ljudi sa javne scene dovedena u pitanje? Pogotovu kad samoproglashene elite, koja je monopolizovala neke tzv. medije!

Kako u društvu koje sve više kida ovu vezu možemo očekivati inovacije, istraživanja, razvoj nauke? Pa zar nije sve očigledno, i dovoljno je samo da imaš neku funkciju i da kroz to funkcionalno oko objašnjavaš svijet? Koliko je tih „eksperata očiglednosti“ insistiralo u Crnoj Gori na razvoju nauke, inovacija, znanja, istraživanja? Na razvoju npr. biznis ideja, na otvaranju ekonomije, na ekonomskim slobodama? Koliko je objašnjavalo procese koji stoje iza njihovog posla! Eksperti očiglednosti su robovi rutine; mehanicizma; parcijalnosti! Za njih je najveći neprijatelj novo, sve što ga izbacuje iz sigurnosti koju im daje poluznanje i očiglednost.

Za takve je život čekanje na autobuskoj stanici, jer je očigledno da će „autobus“ naići! To što vozovi i vozovi prolaze pored njih- to oni ne prepoznaju! Prosto liče na Iva Vranu. Zapravo Ivo Vrana se popeo na drvo ispred hotela Crna Gora. Pitaju ga ljudi: Što radiš tu Ivo? „Čuh da se Zemlja okreće, pa čekam da uskočim u Ameriku.“ Zar ovo nije „očigledno“ tačno? Zar se mnogi nisu popeli na drvo, pa čekaju da uskoče u njima pripadajući „elitni“ vagon?

Otprilike, ovo je bio nivo rasprave o okrenutoj karti! Čudo da me nisu svi napali da će se voda iz okeana prosuti, jer je karta stavljena naopačke!

Pristalice očiglednosti i tzv. zdravog razuma su veliki kritičari liberalnog koncepta u Crnoj Gori. Zašto? Gdje su korijeni tome? Najvjerojatnije u duhu kolektivizma koji je još uvijek snažan i koji živi u njima! A kolektivizam kao ideologija je upravo ideologija bez uma, odnosno ideologija očiglednosti! Zašto djeca vole crtane filmove? Zašto gomile vole transparente i karikature? Tu se um ne koristi! Sve objašnjavaju oči!

Tamo gdje se um ne koristi- liberalizmu nema mjesta! Liberalizam je vezan za pojedinca, za individualnu slobodu, za individualnu akciju, za individualni razum! Za individualnu odgovornost, za individualno istraživanje, za sopstven ideje, za sopstveno otkrivanje sebe... Vezan je za ono što crnogorska močvarna elita svakako nema! Nema svoj personalitet, izvlači ga iz „bogova“ izvan njih, živi na inerciji očiglednosti i tzv. zdravom razumu. A što je zdrav razum? To je opšteprihvaćeno mišljenje! Mišljenje većine! Da li je mišljenje većine uvijek i najbolje objašnjenje stvarnosti? Da li se na taj način najbolje tumači stvarnost?

Da li se sjećamo Ajnštajnovе definicije zdravog razuma po kojoj je zdrav razum skup predrasuda koje smo usvojili do svoje 18 godine, tj. u vremenu kada nismo imali sposobnost kritičkog promišljanja, promišljanja koje svijet tumači umom, a ne samo očiglednošću? Da li kod kolektivista, kojima pripadaju protivnici liberalizma u Crnoj Gori, neki Bog izvan njih zamjenjuje njihov um? Doći će neko- pa će vama liberalima pokazati posao, je prijetnja koja se sve češće čuje! To me podsjeća na dječake dane kada su djeca bez petlje, hrabrosti uvijek prijetila drugoj djeci: „Doći će moj tata pa će te izbiti!“ Oni traže nekog boga koji bi trebao da nagradi njihovu „očiglednu pamet“ i da kazni „očigledni“ satanizam liberalizma! Naravno, pojavno najveći zagovornici demokratije (što znači pravo na različito razmišljanje) su upravo „očiglednici“!

Vratimo se opet Ajnštajnu. On se žestoko protivio da se Bogom smatra biće od koga se traži (moli) da nečiju želju nagradi ili nečiji strah kazni. Ajnštajn je „upravo držao“ da su takva osjećanja bliska onima koji gaji dijete prema svom ocu, dakle biću u odnosu na koje stoji u ličnom odnosu, ma koliko ono duboko bilo obojeno strahopoštovanjem... Ja vjerujem u Spinozinog boga koji otkriva samog sebe u zakonitoj harmoniji svijeta, ali ne u Boga čija je jeidna briga vjera i činjenje ljudskih bića“ pisao je Ajnštajn.

Zaista, ko ubije svoga boga u sebi, može biti samo oruđe u rukama bogova izvan njega! Bogovi bez oruđa ne mogu biti bogovi, kao što ni Pavlov nije mogao postati poznat bez pasa. Lučenje pljuvačke je znak pokornosti i poslušnosti,! Za njih je to svijet normalnosti, i sve što nije „normalno“, što se ne uklapa u normalnost zakona velikih brojeva, mora se „unormaliti“!

Kao što se ne shvataju poruke okrenute gografske karte svijeta, tako se i ne shvata da ako pljunete visoko iznad vas- na vas pada!

Opet je sve naopačke!